

DENİZ KIZI EFTALYA

Hayatı, Şöhreti, Maceraları

OĞUZHAN MURAT ÖZTÜRK

/ otukennesriyat

YAYIN NU: 2053
KÜLTÜR SERİSİ: 1115

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NU: 49269

ISBN: 978-625-408-637-3

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®

İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50

Genel Müdür: Ertuğrul Alpay

Genel Yayın Yönetmeni: Göktürk Ömer Çakır

Kitap Editörü: Serdar Soydan

Düzeltili: İnyet Bebek

Kapak Tasarımı: Mahmut Doğan

Dizgi-Tertip: Mahmut Doğan

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: Vizyon Basımevi Kâğıtçılık
Matbaacılık ve Yayın Sanayii Ticaret Ltd Şti
Beylikdüzü OSB Mah. Orkide Cad. Nu: 1/Z
Beylikdüzü-İstanbul Tel: (0212) 671 61 51
Sertifika Nu: 52098

İstanbul - 2023

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Oğuzhan Murat Öztürk: Aslen Trabzonlu olan Öztürk, 16.02.1979 tarihinde Gümüşhane’de dünyaya geldi. Erzurum Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinden mezun oldu. *Ayarsız*, *Söğüt*, *Millî Mecmua* gibi dergilerde yazıları neşredilen Oğuzhan Murat Öztürk, Historia Yayınları, Tün Kitap gibi yayınevlerinde çalıştıktan sonra Ötüken Neşriyat’ta editör olarak çalışmaya başladı. Osman Cemal Kaygılı’nın *Akşamcılar* adlı eserini, Sami Karayel’in *En Meşhur Türk Pehlivanları* ve Aliço’nun *Son Güreşleri* adlı eserlerini ve Mahmut Soydan’ın *Ankaralının Defteri* adlı eserini yayına hazırladı. *Ayarsız* dergisinde özellikle kültür ve sanat hayatımıza dair yazılar kaleme almaktadır.

İÇİNDEKİLER

DENİZ KIZI EFTALYA.....	11
Deniz Kızı Eftalya Kimdir?	13
Kitabın Hikâyesi	14
Teşekkür	20
Deniz Kızı'nın İzini Sürmek.....	21
Atatürk ve Deniz Kızı Eftalya.....	27
Deniz Kızı Eftalya'nın Hayatının Dönüm Noktası: Sadi Işılay.....	38
Eftalya'nın Şöhreti.....	47
Edebiyatta Eftalya	54
Deniz Kızı Eftalya Sinemada.....	63
Deniz Kızı Eftalya'nın Sesinin Gücü	66
Deniz Kızı Sahnede Nasıldı?.....	69
Bir Sahne Krizi: Erkek Solistler İsyanda	77
Mekânlar	81
Paris Konseri.....	101
Yardım Konserlerinin Aranılan İsmi Deniz Kızı Eftalya	106
Deniz Kızı Eftalya Plakları	111
Deniz Kızı Radyo'da.....	127
Yatırımlar, İşler ve Kazançlar	131
4 Ağustos 1936 Son Konser...	
Boğaziçi'nde Bir Mehtap Âlemi	137
Boğazda Mehtap Âlemi.....	139
Eftalya'yı isteriz!	146
Hastalık ve Son Günleri	149
Ey Denizin Nazlı Kızı	153
Birkaç Mesele	155
Son Söz	165
DENİZ KIZI EFTALYA.....	167
Hayatı, Şöhreti, Maceraları	167
Deniz Kızı Eftalya Hanım'a Neden Deniz Kızı İsmi Koymuşlar?	169

Deniz Kızı Eftalya Yedigün Okyucularına Hayatını Anlatıyor.....	173	
DENİZ KIZI EFTALYA		
Hayatı, Şöhreti, Maceraları	179	
Dokuz Yaşımda İlk Şarkımı Okuduğum Zaman	179	
Deniz Kızı	185	
ARDINDAN YAZILANLAR		207
Deniz Kızı'nın Ölümü		
“Baki Kalan Bu Kubbede Bir Hoş Sada İmiş!”	209	
Deniz Kızı Eftalya Son Günlerini Nasıl Geçirdi?	215	
Deniz Kızı'nın Ölümü Dolayısıyla.....	220	
Zavallı Eftalya Sen Okuduğun Şarkıların		
Hepsinden Acıklı Bittin.....	226	
Kırk Yıl Öten Şark Bülbülü Sustu.....	228	
Deniz Kızı	230	
FOTOĞRAF ALBÜMÜ.....	233	
DİZİN.....	263	

Bundan yirmi beş, otuz sene evvel, ekseri geceler sandaldan fıski-rarak Boğaziçi yalıları ve köşklerinde tatlı akisler bırakan kudret-li bir genç kız sesinin meçhul sahibine “Deniz Kızı” denirdi. Bu meçhul kız; musiki âşığı ve pederi Jandarma yüzbaşısı Yorgiyadis Efendi'nin arkadaşlarıyla birlikte yapmakta oldukları sandal eğ-lentisine iştirak eden Matmazel Eftalya idi. İşte bugün sanatında olgun olan Madam Eftalya'nın musiki hayatındaki varlığı oradan başlar. Her memlekette olduğu gibi bizde de muhtelif simâlara mensup halkımızın kendi zevklerine göre gözde tuttukları ayrı ayrı birer okuyucuları vardır; eğer Madam Eftalya olmasaydı “her seviyenin umumiyetle muhabbet ve sevgisini kazanmış bir sanatkârimiz yoktur,” diyebilirdik. Madam Eftalya bu hususta istisnai bir şerefe sahiptir. Bunu nasıl kazandı? Musiki içinde doğ-du, büyüdü ve bugüne kadar yalnız musiki havası teneffüsüyle yaşayarak kudretli bir sese, kuvvetli bir musiki terbiyesi kattı. İşte muvaffakiyetinin en büyük sırrı budur. Eseri hazmetmesi, benimsemesi ve ona kendi varlığını karıştırarak mananın kadar sahne okuyucularımızın musikimizde ve motiflerin tesirini ha-rekâtıyla takviye etmesi gibi şimdikiye tatbik etmedikleri güzellik-lere bir mevki-yi mahsus vermesi de muvaffakiyetinin; ikinci sır-rını teşkil eder. Madam Eftalya rakipsiz bir sahne okuyucusudur. Sesi, tekniği ve candan okuyuşu ile bu şerefe lâyıktır. Kıymetli sanatkârimizi selâmlarız.

15 Birinci Teşrin 1933 tarihli *Nota Musiki Mecmuası*'ndan

Kimler hatırlar, hep sorarım kendime. Bir şey bulur, peşinden gider, bir yer ararım. Ararken de kimler hatırlar derim. Oğuzhan M. Öztürk'ün bu kitabı da böyle... Bana bir zamanlar Boğaziçi'ni, dolayısıyla Hisar'ın mektuplarıyla mehtaplarını, Gazi Paşa'nın sofralarını, Selahaddin Pınarları, eski makamları, bir eski havayı hatırlattı hep.

Günümüzün gürültüsü içinde İstanbul'un eski Rum kızlarından 1891 doğumlu Atanasia Yeorgiadu, kitabın her satırında kaybettiğimizden usul usul bir şeyler söylüyor kulağımıza. O incelik devri, o insanlar, o mekânlar, geçti, bunlar artık yok diyor.

Kimler hatırlar bilmiyorum. Ama kitabı okurken duyacaksınız. Nasıl diyordu Hisar: "Bu yollarda, bu dağlarda çıkan rüzgarlar./ Bir geliyor, bir gidiyor, elveda diyor; / Denizlerden, semalardan akan rüzgarlar / Veda diyor, veda diyor, elveda diyor!"

Onur Caymaz

DENİZ KIZI EFTALYA

Deniz Kızı Eftalya Kimdir?

1920'lerin sonu ve 1930'lu yılların efsanevi muganniyesi Deniz Kızı Eftalya¹ 1887 yılında İstanbul'da dünyaya geldi.² Asıl ismi Athanasia Georgiadou'dur. Jandarma zabiti Yorgaki Efendi'nin kızıdır. Daha sonra Eftalya adına, hatta "Deniz Kızı" adına alışıcaak olan Atanasia babasının musikiye düşkünlüğü sebebiyle musikiye olan istidadını küçük yaşta keşfetme şansı bulmuştur. Her ne kadar röportajında kendisinden başka "Deniz Kızı Eftalya"lar olduğundan bahsetse bile "Deniz Kızı" Eftalya'nın alametifarikası olmuştur. Bu kitabın çıkış noktası olan, Deniz Kızı Eftalya'nın hayatını anlatan ve ilerleyen sayfalarda okuyacağınız tefrikada başka bir şekli *Yeniğün* dergisi için Hikmet Feridun Es'le yaptığı röportajda Eftalya tarafından şu şekilde anlatılır:

Mehtaplı gecelerde daima sandal âlemleri yapardık... O zaman babam sandalda bütün gece bana şarkı söyletirdi... Sesim az zamanda bütün Boğaziçi'nde meşhur olmuştu... Geceleri mehtapta bizim sandalın arkasına 20-30 sandal takılır, beni dinlerlerdi... Fakat hiç kimse benim kim olduğumu bilmiyordu. Hâlbuki incecik sesiyle şarkı söyleyen bu gece şarkıcısına bir isim koymak lâzımdı. "Denizkızı" "Denizkızı!" demeğe başladılar... İşte Denizkızı bu beş yaşındaki Eftalya idi... O zamandan beri Denizkızı'yım...³

¹ "Denizkızı" bugünkü Türkçede birleşik olarak yazılıyor. Fakat Eftalya Hanım özelinde gazete ve macmuaların çoğunda isim "Deniz Kızı" şeklinde geçiyor. Bu sebeple yaşadığı dönemde kullanılan şeklini tercih ettik fakat alıntılarda kullanılan Denizkızı kullanımına müdahale etmedik.

² Deniz Kızı Eftalya'nın doğum tarihi ile alakalı muhtelif görüşler mevcuttur. Genel olarak doğum tarihi olarak 1891 yılı kabul edilse de ölüm tarihi olan 1939'da eşi Sadi Işıl, nüfus kâğıdı kaydına göre eşinin 52 yaşında olduğunu söylüyor. Bu bizi 1887 yılına ulaştırır. Aynı Işıl, vafiz belgesinde 48 yaşında olduğunun bilgisini veriyor. Bu genel olarak kabul edilen doğum tarihine; yani 1891'e tekabül ediyor. Fakat sanatçının kabrinde doğum tarihi için 1894 tarihinin yazılı olduğunu görüyoruz.

³ bk. Hikmet Feridun Es, "Deniz Kızı Eftalya *Yedigün* Okuyucularına

Babası Yorgaki Efendi'nin musikiye ilgisi sebebiyle küçük yaşta musikiyle tanışan Deniz Kızı Eftalya, yurt dışındaki ilk Türk musikisi konserlerinden birini verme ve Paris'te Petit Journal salonunda Türk musikisini temsil etme şerefine de nail olacaktır. Dönemin en meşhur sanatçılarından olan Deniz Kızı Eftalya Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün de huzurunda sanatını icra etmiş, Gazi'nin takdirini kazanmıştır. Hayatını meşhur müzisyenlerden Kemâni Sadi Işılay'la birleştiren Deniz Kızı Eftalya, bilinen son büyük konserini 4 Ağustos 1936 tarihinde Şirket-i Hayriye'nin düzenlediği mehtap âleminde vermişti. Hayatının son dönemini çeşitli hastalıklarla boğuşarak geçiren Deniz Kızı Eftalya 15 Mart 1939 tarihinde hayata gözlerini yumdu. Ölümünden 59 yıl sonra TRT'de yayınlanan *Unutulanlar* adlı programda hayatı anlatıldı. Bu programda Eftalya'yı oyuncu Göksel Kortay canlandırdı.⁴ Kalan Müzik tarafından taş plaklarda söylediği şarkılar derlenerek 1998 yılında çıkarılan albümle sanatçının hatırası yâd edildi.

Kitabın Hikâyesi

Deniz Kızı Eftalya'nın ismini ilk olarak Nâzım Hikmet'le alakalı bir şehir efsanesinde duydum. Bu hikâyeye göre İstanbul gezilerinin birinde Gazi, Nâzım Hikmet'ten bahsederek “şu deli çocuğu çağırın gelsin,” buyurmuş. Bu şehir efsanesi nevinden hadiseyi Zekeriya Sertel *Ant* dergisinde yayımlanan hatıralarında şu şekilde kaleme almış:

Nâzım'ın ünü günden güne yayılıyor, ziyaretçileri ve hayranları çoğalıyor, herkes ondan sözediyordu. Ünü sonunda Mustafa Kemal'e

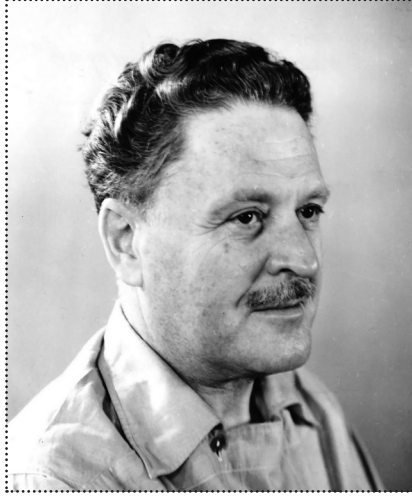

Hayatını Anlatıyor”, *Yedigün*, Sene 1, Sayı 5, 12.04.1933, s. 10.

⁴ bk. Erman Şener, “Deniz Kızı Eftalya Ölümünden 59 Yıl Sonra Ekranında”, *Milliyet*, 29.10.1979, Y:30 S. 11465, s.10.

kadar ulaştı, Mustafa Kemal'in İstanbul'da bulunduğu bir sırada, bir akşam Dolmabahçe Sarayı'ndaki sofrada Nâzım'ın adı geçer. Hazır bulunanlar, Nâzım'dan hayranlıkla söz o ederler. Kendisine Nâzım'ın çağımızın en büyük Türk şairi olduğu söylenir. Merak eder, bir şiirini dinlemek isteğini gösterir. Nâzım'ın şiir plâkları getirilip çalınır. Mustafa Kemal, dikkat ve hayretle dinler. Sonra, "Bu şair, sizlere benzemiyor," der. Ve Nazım'ı getirip şiirlerini onun kendi ağzından dinlemek arzusuna kapılır. "Bu şairi bulup getirsinler" emrini verir.

Fakat vakit gece yarısını geçmiştir. Telefonla Kadıköy polis merkezine Nâzım'ı bulup getirmeleri emri verilir. Gece geç vakit bir polis, Nâzım'ın evinin kapısını çalar. Nâzım uykudan kalkıp kapıyı açar. Karşısında polisi görünce şaşırır. Bir an soğuk terler döker.

Şair Nazım Hikmet Ran

Polis, nezaketle, Mustafa Kemal'in kendisini Dolmabahçe Sarayı'nda beklediğini bildirir. Nâzım o vakit kendine gelir.

"Oğlum," der, "Paşa'ya benden selâm söyleyin. Ben Deniz Kızı Eftalya değilim."⁵

Bunu der demez kapıyı kapar.

Mustafa Kemal, o sıralarda sofrasına Eftalya Hanım adında bir şarkıcı kızı getirtmeyi âdet edinmişti. Nâzım, şarkıcıya benzetilmek-

⁵ Mina Urgan'ın anlattığına göreyse Nazım Hikmet, bunu Park Otel'de bizzat kendisinden şiir okumasını isteyen Mustafa Kemal'e söylemiş bk. Mina Urgan, *Bir Dinozorun Anıları*, Yapı Kredi Yayınları, 1998, İstanbul, s. 161.

Sadi Işlay'ı radyodan çok dinledim, konserlerine de gittim. Sadi Işlay (keman) - Yorgo Bacanos (ut) - Mesut Cemil (çello) çaldıkları saz eserlerini çok beğenirdim. Eski Türk filmlerini seyretmiş olanlar, Beklenen Şarkı'yı çalan saz heyetinin başında Sadi Işlay'ı hatırlayacaklardır. Sadi Işlay (1899-1969) hem icracı hem besteci olarak Türk müziğinin önemli sanatçılarından biriydi.

Doğan Hızlan

Deniz Kızı Eftalya'nın Hayatının Dönüm Noktası: Sadi Işlay

Deniz Kızı Eftalya'nın hatıralarında “aradığım erkeği buldum” sözleriyle taltif ettiği meşhur bestekâr ve kemani Sadi Işlay 5 Kasım 1899 tarihinde İstanbul Laleli’de doğdu. Babası Perukâr İsmail Efendi Rumeli muhaciriydi ve Laleli Türbesi’nin karşısındaki kiraathaneyi kiralararak bir tarafını ber-

Sadi Işlay meşhur kemaniyla.

ber dükkânı diğer tarafını da kahve olarak işletmekteydi. Mekânın arka kısmıysa meşkhane³² olarak kullanılıyordu.³³ Şüphesiz bu durum Sadi Işlay'ın kusursuz bir müzisyen olarak yetişmesi için mümbit bir zemin hazırlamıştı. Nazmi Özalp adı geçen meşkhaneye “Lütfipaşalılar” dendiği-

³² Musiki meşk edilen, musiki öğretilen yer.

³³ M. Nazmi Özalp, *Türk Müsîkîsi Tarihi II*, Millî Eğitim Basımevi, Ankara, 2000, s. 239.

“İçki yasağı kalkar kalkmaz, gazinocuların etekleri ziller çalmağa başlamıştı...Haydiii...Şerefe... Şerefe...İşte bugün ekranda eski ses yıldızlarının “Geçmiş zaman olur ki” adlı programında ballandıra ballandıra hatıralarını anlatırken, uzun uzun lâfını ettikleri eğlence yerleri, çalgılı gazinolar, saz bahçelerinin mantar gibi yerden fişkırdığı günler... Panorama’lar, Belvü’ler, Küçük Çiftlik Parkları, Tepebaşı’lar, Taksim bahçeleri, Çakır’lar, Londra birahaneleri, Novotni’ler, Kohotlar’lar...Ve ötekiler... Hepsinin yıldızları parlamıştı. Hele bahçeler Sarayburnu’ndan Narlıkapı’ya, Kalamış’tan Altınkum’a, Papasın Bahçesi’nden Kurtuluş’taki Panorama’ya kadar yayılmıştı...”

Hikmet Feridun Es

Mekânlar

İstanbul eğlence hayatının 30’lu yıllardaki en mühim mekânları şüphesiz halkın yoğun rağbet gösterdiği yazlık bahçeler ve gazinolardı. Deniz Kızı Eftalya’nın ülkenin en önde gelen kadın seslerinden biri olarak temayüz ettiği bu mekânlar, Safiye Ayla, Hamiyet Yüceses, Müzeyyen Senar ve Zeki Müren gibi birçok assolistin kariyerinde de önemli yer tutmuştur. Genelde büyük bir kalabalığı barındıran bu mekânlar, zaman zaman yüksek fiyatlı olmaları sebebiyle eleştirilmiştir. Sanatçıların halkla buluştuğu söz konusu mekânlarla alakalı Naci Sadullah ve Hikmet Feridun’un iki yazısı bu durumu gözler önüne sermesi bakımından ehemmiyetlidir. Hikmet Feridun mezelere yüksek ücret ödemek için mezelerini evden getiren müşterilerin durumunu ayıplamakla beraber bir yandan da yüksek fiyat politikası uygulayan müessese sahiplerinin bunu hak ettiğini vurgular.¹⁰⁷ Aynı Hikmet Feridun Es, bu bu yazıdan tam 43 yıl

¹⁰⁷ Hikmet Feridun Es, “İktisadî Buhran Başladıktan Sonra Yazlık Bahçe-

DENİZ KIZI EFTALYA
Hayatı, Şöhreti, Maceraları

Deniz Kızı Eftalya Hanım'a Neden Deniz Kızı İsmi Koymuşlar?¹

Kemanî Sâdi Bey'le muganniye Eftalya Hanım, meslek hayatında birbirleriyle tanışmış, anlaşmış ve evlenmiş iki şöhrettir. "Deniz Kızı" namıyla maruf olan Eftalya Hanım memleketimizde en yüksek ücretle çalışan bir artist olarak da işaret edilir. Kendisinde musiki istidadının nasıl doğduğunu ve büyüdüğünü şöyle anlatıyor:

"Küçükten, çok küçükten beri alaturka musikiyi sevdim ve seviyorum. Babam, annem de bu musikinin perestişkârları idi. Kendilerinden duya duya, göre göre hevesim arttı, fazlaca üzerine düştüm. Çalışmaya başladım.

"Umum karşısında ne vakit söylemeye başladınız?"

"13² yaşında. Fakat daha ziyade hususi ve aile toplantılarında. Rica ederler ısrar ederler ve ben de incecik sesimle okumaya başladım. Tanımadığım halk kütelleri karşısında [1]929 senesinden itibaren söyledim. İlk konserimi de, bir plak angajmanı dolayısıyla Paris'te bulunduğum sırada, orada bir salonda verdim. Birçok Fransız artistleri ve bu arada Komedi Fransez'den tanınmış bazı şahsiyetler vardı. Konserin sonunda geldiler, elimi sıktılar ve hararetle tebrik ettiler. Orada kendilerine Türk musikisi hakkında bir fikir verdiğim için büyük bir memnuniyet duydum."

"Plak doldurmaya ne vakit başladınız?"

"[1]928 de. İlk angajmanı Pate³ ile yapmıştım."

¹ 27.12.1932 tarihinde *Vakit* gazetesinde yayımlanmıştır.

² Bu ilk konser konusunda ciddi bir kafa karışıklığı varmış gibi duruyor. Burada 13 yaşında, bir başka yerde 11 yaşında, tefrikadaysa 9 yaşında ifadeleri mevcut.

³ **Pathé:** Charles Pathé ve Émile Pathé tarafından kurulan şirket. Önce-leri gramofon üreten şirket sonraları dünyanın pek çok yerinde temsilcisi bulunan bir ses kayıt ve plak satış şirketine dönüştü. Pek çok diğer alanda da faaliyet gösteren şirket film yapıcılığı ve dağıtım-cılığı gibi faaliyetleri günümüzde de sürdürmektedir.

ARDINDAN YAZILANLAR

Deniz Kızı'nın Ölümü "Baki Kalan Bu Kubbede Bir Hoş Sada İmiş!"¹

Deniz Kızı Eftalya ölmüş!

Şimdi bu satırları okuyunca omuzlarınızı silkerek:

"Canım," diyeceksiniz, "bu da hâdise mi sanki? Bir milletin, Avrupa haritasından cenazesi kalktığı günlerde Deniz Kızı Eftalya'nın ölümü, dünyada kaç kişiyi meşgul eder?"

Böyle düşünenler haklıdırlar belki... Fakat ondan bahsetmemek benim elimden gelmedi. Eftalya, her şeyden evvel bir Boğaziçi kızı idi. Sesi, daima bize "şehrin içinden" geldi. Sakilerin ayağını çektikleri mecliste, o hâlâ yorulmadan şakiyordu.

İtri Dede'den² Mesud Cemil'e³ kadar, eski veya yeni bütün musiki üstatları en bülbülleşmiş güfteleriyle Deniz Kızı'nın hançeresinde idiler.

¹ 18 Mart 1939 tarihinde *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlanmıştır.

² **İtrî (1638?-1712)**: Klasik Türk musikisinin sembol isimlerinden olan İtrî İstanbul'da Mevlanakapı'da dünyaya geldi. Asıl adı Mustafa, şiirlerinde kullandığı mahlası İtrî'dir. Hattat, şair, hânende ve bestekâr olarak ün yapmıştır. Fatih Salgar bütün bu alanlarda ismini duyurmasına rağmen diğer yeteneklerinin bestekârlığının gerisinde olduğu yorumunu yapmaktadır. Saray hizmetinde Esirler Kethüdalığı vazifesini de uhdesine alan İtrî Padişah IV. Mehmed'in serhanende olarak hizmetinde bulunmuş, jübilesi Atlas Sineması'nda yapılmıştır. Günümüze 44 bestesi ulaşan İtrî 1712 yılında hayata gözlerini yummuştur. bk. bk. M. Fatih Salgar, *50 Türk Müziği Bestekârı*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2017, s. 49, 50.

³ **Mesud Cemil**: 1902 yılında İstanbul'da dünyaya geldi. Babası efsanevi Tanbûri Cemil Bey'dir. Yurtiçi ve yurt dışında önde gelen isimlerden ders aldı. 1925 yılında Darülelhan'a musiki muallimi olarak tayin edildi. 1926 yılında İstanbul Radyosu'nda programcı, spiker, yönetici, viyolonsel ve tamburi olarak çalıştı. 1940 yılında Ankara Radyosu'na müdür olarak atandı. 1952 yılında İstanbul'da jübilesi yapılan Mesud Cemil Bey 31 Ekim 1963 tarihinde vefat etti. bk. Nuri Özcan, "Mesud Cemil Tel," *DİA*.

DİZİN

A

- Abdullah Efendi Lokantası 228
Abdülhak Hamit Tarhan 46 ,
47, 49, 173
Abidin Daver 145
Adnan Giz 99, 100, 101
Ahmet Rasim 73, 228, 229,
230
Aka Gündüz 154, 230
Akbaba 52, 93
Akşam 39, 40, 44, 49, 51, 62,
63, 65, 68, 82, 84, 90,
94, 96, 98, 109, 135,
142, 150, 190, 220
*Alaturka/Türk Müziğinde Bir
Üslup* 119
Aleko Bacanos 106, 154, 155,
199, 213
Alim Şerif Onaran 65
Ant 14, 16
Arif Hikmet Koyunoğlu 135
Arnavut Mülâyim Pehlivan
50
Atatürk 14, 15, 16, 17, 18, 19,
24, 25, 26, 27, 28, 29,

- 30, 31, 32, 33, 34, 66,
85, 99, 102, 105, 120,
132, 133, 152, 153, 156,
157, 165, 170, 171, 211,
212, 213, 216, 217, 224,
230

- Attilâ İlhan 59, 120
Avram Naum 142, 212, 229
Aya Triada 215
Aydabir 49, 50

B

- Baki Süha Ediboğlu 68
Belvü Bahçesi 69, 87, 88, 94,
95, 157
Belvü Gazinosu 25, 26, 94, 99
Besteniğâr Ziya Bey 40
Betül Mardin 67, 142, 149
Beyoğlu 231
Billurses Apartmanı 53
Bimen Şen 93, 114, 135, 136,
229
Bir Beyoğlu Pera Hatırası 98,
99
Bomonti Bahçesi 25, 26, 85
Burhan Cahit Morkaya 143,

144
 Burhan Cahit Morkaya 143,
 144
 Burhanettin Ökte 45, 47
 Burhan Felek 73

C

Cahide Sonku 53
 Celalattin Uzer 32
 Celal Sahir 46
 Cemal Granda 33, 34
 Cemal Reşit Rey 135
 Cemal Ünlü 67, 113, 114, 154
 Columbia 111, 113, 158, 198
 Comédie-Française 199
 Comoedia 101, 102, 105
Cumhuriyet 22, 24, 25, 52, 53,
 54, 65, 75, 76, 89, 91,
 95, 100, 109, 110, 113,
 114, 153, 164, 170, 204,
 209, 217

Ç

Çağlayan 69, 92, 136
 Çoban Mehmet 50

D

Darülelhan 209
 Dervişzade İbrahim Bey 95
 Derya Bengi 164
 Dinarlı Mehmet 50
Dublörün Dilemması 60

E

Ece Ayhan 60, 61, 112, 219

Ercüment Ekrem Talû 73, 74,
 144, 232
 Erdir Zat 164
 Esat Bey Çiftliği 189
 Esir Şehrin Mahpusu 55

F

Fedailer Alayı 64
 Ferdi Ştätzer 224
 Fikriye Şakrakses 52, 112,
 171, 219

G

Gomidas Vartabet 228
 Gökhan Akçura 21, 68, 77,
 78, 86, 87, 89, 93, 94,
 95, 96, 113, 114, 163
 Göksel Kortay 14
 Gülşen-i Maarif Mektebi 40

H

Hafız Burhan 52, 113, 174
 Hafız Burhan Bey 52
 Hafız Yaşar Okur 27, 28, 32,
 211
 Haldun Taner 54
 Hamiyet Yüceses 68, 81, 84,
 85, 87, 134, 163, 164,
 218
 Hayri Birler 32
 Hazım Körmükçü 46, 138,
 140, 141, 150, 220, 221,
 222, 225
 Hidayet Darhan 215, 216
 Hikmet Feridun Es 13, 23,
 26, 44, 47, 49, 66, 68,

- 69, 81, 82, 87, 131, 132,
135, 137, 139, 147, 149,
150, 154, 160, 161, 171,
172, 174, 178, 200, 221,
225
- Hikmet Rıza Hanım 91, 111,
171
- Hüküm Gecesi* 55
- I
- Ivır Zıvır Tarihi 21, 113
- İ
- İbnülemin Mahmut Kemal 59
- İlyas Çelikoğlu 45
- İpek Film 63, 64, 65
- İstanbul 13, 14, 15, 22, 23, 24,
26, 29, 30, 34, 38, 41,
43, 45, 46, 47, 49, 55,
59, 60, 61, 66, 69, 71,
72, 77, 78, 81, 82, 83,
85, 86, 87, 88, 89, 90,
92, 93, 94, 95, 96, 98,
99, 101, 112, 113, 114,
119, 120, 127, 128, 129,
130, 132, 133, 134, 135,
136, 137, 142, 143, 152,
157, 158, 159, 160, 161,
163, 164, 170, 171, 173,
177, 184, 185, 189, 196,
199, 200, 201, 209, 210,
211, 213, 218, 219, 220,
226, 229, 230
- İstanbul Ansiklopedisi* 22, 23,
26, 83, 86, 93, 94, 113,
135, 136
- İş Bankası 27, 29, 66, 86, 87,
120, 133, 134, 155, 163,
213
- İttihad ve Terakki 223
- J
- John Morgan O'Connell 119,
155, 156, 157, 158, 159,
160, 161, 162
- K
- Kadıköy 15, 40, 99, 101, 109
- Kalan Müzik 14, 67, 114, 119,
154
- Kemal Onan 163, 164
- Kemal Tahir 55
- Kemancı Aga 229
- Kemençeci Anastas 229
- Kıbrıs 106, 156, 180, 199, 202,
203, 204, 205, 214, 224
- Komik-i Şehir Naşit Efendi
65, 109, 174
- Kurun* 147, 149
- Küçük Çiftlik Parkı 69, 71,
82, 87, 88, 89, 90
- L
- Lâvtacı Orrik 229
- Leon Hancıyan 229
- Londra Birahanesi 69, 83, 84,
157, 179, 218
- M
- Madam Surpik 120, 200, 201,
202

Mahmut Soydan 53, 213
 Marie Bell 66
 Mehmet Akif Ersoy 45, 46
 Memduh Şevket Esendal 58
 Mesut Cemil Bey 38, 52, 65,
 128, 129, 209
 Mısır 23, 65, 106, 177, 180,
 187, 199, 213
Milliyet 14, 16, 29, 32, 33, 41,
 63, 64, 73, 91, 106, 213
 Miralay Lütfi 217
 Muammer Karabey 67
 Muhsin Ertuğrul 19, 65
 Mulenruj 93, 94
 Murat Bardakçı 29, 66, 132,
 133, 134, 154, 155, 163
 Murat Menteş 60
Musikî Hatıraları 45
 Mümtaz Faik Fenik 54
 Münir Nurettin Selçuk 65, 87,
 88, 89, 119, 157, 158,
 160, 161, 162, 163, 170,
 174, 175
 Müzeyyen Senar 81, 94, 211,
 218, 219

N

Naci Sadullah 23, 24, 49, 50,
 54, 69, 70, 75, 76, 81,
 83, 87, 127, 128, 129,
 130, 133, 150, 152, 154,
 184, 185, 186, 195, 226,
 227
 Naşit Dolandırıcı 65
 Nâzım Hikmet 14, 15, 16, 19
 Nazmi Özalp 38, 40
 Nevzad Atlı 41, 42, 43

Nuri Conker 31
 Nusret Safa Coşkun 111, 153,
 163, 219

O

Osmantan Erkir 21, 114, 254,
 255

Ö

Ömer Rıza Doğrul 152

P

Panorama Bahçesi 69, 78, 89,
 91, 92
 Paris 14, 63, 65, 66, 101, 102,
 104, 105, 106, 120, 137,
 157, 158, 169, 170, 174,
 177, 180, 199, 213, 222
*Paris'ten Pera'ya Sinema ve
 Rum Sinemacılar* 65,
 66
 Pathé 111, 169, 196, 198, 200
 Perşembe 69, 70, 76, 89, 109,
 133, 150, 184
 Petit Journal 101, 102, 199
 Peyami Safa 74, 75, 76, 160

R

Refik Fersan 24, 41, 64, 89,
 114, 128, 129, 130, 157,
 158, 159, 160
Resimli Yirminci Asır 68
 Reşad Ekrem Koçu 22, 23,
 93, 135

S

- Sabiha Gökçen 29
 Sadeddin Gökçepınar 39,
 40, 44
 Sadettin Kaynak 113, 129,
 199, 212, 213
 Sadi Işılay 14, 38, 39, 40, 41,
 42, 43, 44, 45, 46, 47,
 53, 60, 66, 79, 83, 93,
 95, 96, 101, 102, 106,
 107, 109, 112, 127, 131,
 132, 133, 134, 135, 136,
 137, 149, 150, 155, 157,
 160, 164, 169, 174, 196,
 197, 214, 218, 220, 221,
 222, 224, 229
 Sadun Aksüt 132
 Safiye Ayla 28, 29, 30, 31, 32,
 66, 71, 81, 82, 84, 88,
 90, 91, 92, 107, 108,
 114, 132, 133, 134, 154,
 155, 163, 164, 171, 230
 Sahibinin Sesi 60, 111, 112,
 113, 136, 157, 198, 219
 Saime Sinan 66
 Salah Birsal 23, 24, 25, 26, 67,
 85, 142, 143, 149
 Sarayburnu 94, 210
 Selahaddin Güngör 154
 Selahattin Güngör 146, 147,
 214
 Selanik 39, 40, 170, 196
 Selânikli Ahmet Efendi 196
 Selim İleri 58
 Sermet Muhtar Alus 24, 93,
 96, 97, 98, 99

- Ses Apartmanı 52, 53, 133,
 135, 213
 Sevin Okyay 22, 23, 26, 83,
 153
 Soner Yalçın 35
 Son Posta 50, 54, 74, 84, 92,
 104, 107, 111, 144, 145,
 152, 153, 164, 215, 230
 Stella Darhan 153, 215
 Sula Bozis 65, 66

Ş

- Şehbal 40
 Şirketi Hayriye 67, 139, 142,
 143, 148, 149, 150, 210,
 221

T

- Taha Toros 59
 Taksim Bahçesi 96, 97, 98
 Tamburî Cemil Bey 40
 Tamer Kütükçü 85, 98, 99
 Taner Ay 20, 22
 Tatyos Efendi 39, 74, 107,
 184, 185, 212, 231
 Tevfik Fikret 47, 49, 173
 Tomris Uyar 135
 TRT 14, 84, 85, 87, 130

U

- Ulus 58, 213

Ü

- Ümmü Gülsüm 106

V

- Vakit* 63, 64, 76, 94, 95, 162,
169
Vedad Örfi Bengü 102, 105
Vefa Zat 86, 90
Vüs'at O. Bener 60

Y

- Yahya Kemal Beyatlı 47, 173
Yakup Kadir Karaosmanoğlu
55
Yarım Ay 83, 90, 135
Yedigün 8, 13, 14, 42, 44, 47,
49, 70, 82, 86, 87, 127,
128, 129, 130, 132, 161,
171, 172, 173, 200, 221,
239, 240
Yenigün 13, 23, 24, 185, 186,
194, 195
Yeniköy 138, 190, 191
Yıldızların Altında 113, 114
Yılmaz Öztuna 136
Yorgo Bacanos 38, 106, 213
Yorgo Bozis 38, 65, 66, 106,
213
Yücel 137, 138

Z

- Zekeriya Sertel 14, 16
Zeki Müren 81, 90
Ziya Gökalp 46
Ziya Kalkavan 33
Zurnacı Yakomi 229